

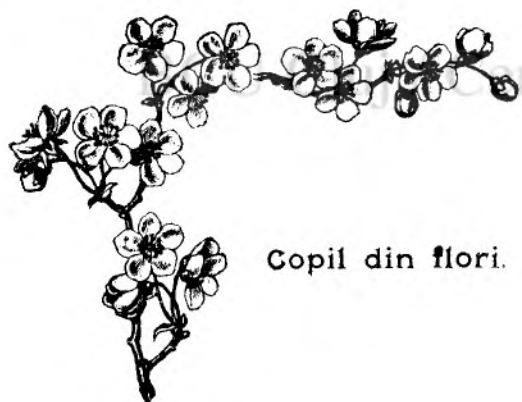

Numerul 42.

Oradea-mare 17/30 octombre 1904.

Anul XL

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Copil din flori.

„Mămucă, lasă-me la vatră
S'ascult povești, în lume-i reu;
N'am nici o dragoste de lume
Și nici un dor de tatăl meu.

„Străin e dânsul pentru mine,
Me va privi ca ori ce domn.
De me va urmări privirea
Nemilostivă noaptea 'n somn.

„Cum nu voi mai simți eu seara
În jurul meu domolii-ți pași,
Voi rătăci și me voi perde
Prin cea nămilă de oraș.”

„Vai, să mai bați de geaba satul,
Ești prea voinic și mare-acum;
Aici e traista și toiagul,
Ca mâne vei plecă la drum.

„Îți spun eu calea, țara, locul,
Acolo unde-i domn în sfat —

Te vei porni în faptul zilei,
Ajungi la tat-o pe 'nserat.

„Vezi, pulbera s'o lași la poartă,
În curte, traistă și toiag;
Apoi s'aștepti ca să-ți vorbească,
Tu să-i zimbești — apă din prag.

„Știu bine că te-a recunoaste,
După zimbire, după stat
Și după cum te uiți la lume
Și după cum ești îmbrăcat.

„Brațele știu că le-a deschide,
Iar tu sfiala să ți-o lași —
Căci e străin și el și singur —
În cea nămilă de oraș.

„De-ți dă o stringere de mână,
S'o dai cu dragoste 'napoi —
Să mi-l săruți, copilul mamei,
Pe ochii dulci pe amândoi.

„De mine nu vorbi nimica,
Cu dorul știu eu să me bat;
Iar de s'o pune vre odată
Cu dinadinsul pe 'ntrebat:

„De crucea Domnului din vale
Să-i spui că e ca și 'n trecut —
Și numai soarele de aur
De-asupra crucei s'a perdut.”

Octombre 1904.

Maria Cunțan.

Despre gust.

(Urmare.)

a, Firea.

Acele dispoziții ale omului înăscute ori dobândite în urma raportului său cu viața, dispoziții infiltrate în ființa individuală atât de tare, încât determină și direcționează sufletul la toate aprecierile și pornirile sale, constituiesc ceea ce se zice *fire*.

Definițiunea aceasta ne arată lămurit, că gustul trebuie să depindă în mare măsură de fire. Din firea fiecărui individ es tot alte și alte tendințe, când e adus să se raporteze la condițiile vieții. Firea poetică nu poate simți, pentru alimentarea sufletului, aceleași trebuințe, pe care le simte firea prozaiacă. Nu poți da aceeași hrană ori cărei flori. Uneia îi trebuie mai multă apă, alteia mai puțină, uneia îi prieste mai bine soarele, alteia umbra, uneia căldura iară alteia rocureala ș. a. Așa e și cu oamenii. Un suflet înălțat nu se va mulțumi cu atât, că-și știe trupul alimentat cu mâncări și cu beuturi; de altă parte iarăș înzădar vei purta pe un om strimt la suflet prin pinacotece și muzee. Un suflet reuțacios nu are chip de a trăi între oameni buni. Unor oameni le place de oameni grași, altora de cei slabi, altora iară de cei potriviți. Unuia îi place în mod predilect un fel de flori, altuia altfel: unuia îi place mai bine culoarea roșie, altuia cea albastră, celuilalt cea verde etc. Unii admiră mai mult pictura lui Rafael, alții a lui Michel Angelo, alții iarăș a lui Murilo, alții a lui Titian etc. În toate cazurile se manifestă felul firii celui ce apreciază. Să ilustrăm unele cazuri: Culoarea *roșie* impresionează în mod puternic, agresiv, las' că mai e și fața sângelui. Ei, aceia, cari iubesc culoarea aceasta, nu vor fi oamenii cei gingași și temperați, ci cei tari la suflet, aceia, cărora le trebuie putere ca să li se facă inima să vibreze. Culoarea *albastră* e culoarea cerului, celui și înalt și înălțător. Sufletele înălțate o vor îndrăgi. Culoarea *verde* este fața, în care ni se arată câmpul, cel care ne nutrește și ne și distrage. Acela, care nu a fost fericit a simți farmecul naturii și nu știe aprecia folosul câmpului, nu va putea băga în samă culoarea verde. Din purtarea cu predilecțiune a cutărei colorii a costumelor se poate deduce firea damelor, iară din cea a cravatelor se poate vedea adeseori firea bărbaților. Omul *gras* reprezintă carnea, concretisarea sensualizmului, trupul *slab*, lipsa acelei incarnațiuni; iară cel *potrivit*, va fi o împăcare dualistică, așa cum e să se dorească de omul *potrivit* a-ș satisface toate datoriile lumii. Rafael reprezintă gingășia, Michel-Angelo tăria, etc.

b, Împregiurările.

Împregiurările, culturale și climaterice, natura externă și ocupațiunea ș. a. imprimă un caracter deosebit spiritului în dezvoltarea sa. Aceasta face de se creează tot deosebite trebuințe pentru viața sufletească.

Clima influențează asupra dezvoltării sistemului nervos. Sub acest raport în climă mai caldă sufletele sunt mai senzibile și mai vibratoare, mai înflăcărâte; în climă de tot caldă devin prea moleșite și indiferente; iară în climă rece se fac mai chibzuite și judicioase. Gustul trebuie să fie diferit și

după deosebirea de climă. Un fel de artă au Italiei, alta Arabii, alta Germanii, alta Rușii, Holandezii și celelalte popoare de la Nord. În arta popoarelor dela Sud e mai pronunțat idealismul și e mai mult element fantastic; iară în a popoarelor dela Nord e mai pronunțat realismul, cu fantazie mai condensată. Chiar și dacă un artist dela Nord își face școală la Sud, i se resimte caracterul original. Așa vedem cum s'a dezvoltat d. e. pictura realistă, pe vremea renașterii culturale, în Hollandia, de și dascalii artiștilor holandezi erau tot italieni; și înșas arta holandeză eră împrumutată de la italieni.

Cultura inzestrează sufletul cu elementele trebuincioase pentru inactivarea proceselor intelectuale. E firesc, că în raport cu dezvoltarea culturală a individului și a popoarelor trebuie să evolueze și gustul. Preoții noștri purtau mai înainte, și în parte poartă și acum păr lung. Purtau păr lung mai demult și ceilalți oameni; regii și oamenii sus puși purtau părucă. Sigur, așa eră pe vremea aceea judecata despre condițiile de frumuseță și demnitatea omenească. Azi nu ne mai place părul lung. Nu, căci azi, când vedem părul lung, ne cugetăm la o pedecă a curățeniei și nu la un mijloc, ce acordă omului demnitate și superioritate. Azi știm, că însușirile de demnitate și superioritate sunt efectul altor factori și altor mijloace, a mijloacelor de educațiune și instrucțiune, ceea ce mai înainte nu se putea aprecia după merit. Mai de mult se credea, că părul lung și stufos, la capul omeneș, împrumută omului însușirea leului. Despre părucă se zice, că ar fi fost introdusă în modă în urma faptului, că s'ar fi întrebuințat de un rege, chel la cap. E mai probabil înșe, că și introducerea părucii își are raportul său tot în aprecierea de inrudire în privința formei cu părul leului. Se știe doar, că popoarele mai puțin cultivate sunt peste tot impresionate mai numai de forma lucrurilor. Tot în baza aceasta se va putea esplică și introducerea portului pletelor la femeile noastre din unele ținuturi. Dorința de a se înfățișă cu gravitate și seriositate va fi dictat introducerea pletelor groase împletite cu păr și cu lână. Cultura va șterge, cu timpul, sigur, toate aceste decorațiuni goale; va șterge sigur și credința, că părul este un decor frumos pentru o femeie, ce se mai admite și azi, cu atâta convingere. Va veni vremea, de se va privi și aceasta podoabă de un ce vrednic de ris.

Ce putere de prefacere nu are cultura?! Câte nu se schimbă în urma influinței ei. Da, căci tot schimbându-se conținutul mintalității omenești, trebuie să se tot schimbe și gustul și cu el deodată și efectele acțiunii lui. Este, reflectând la aceasta lege evolutivă, imposibil de realizat dorința, manifestată din unele părți, de a determina poporul nostru să-și păstreze țeșeturile și portul întocmai cum erau în vechime. Da, dacă s'ar putea opri gustul în dezvoltarea sa. Natural deci ar fi să se influențeze în privința aceasta numai într'acolo, ca dezvoltarea să se facă tot în senz național, fără a se schimbă în baza sa portul, țeșeturile, obiceiurile ș. a. Dar și aceasta constituie o grea problemă dată fiind împregiurarea, că deoparte poporul nostru trăește astăzi cu mult mai apropiat de celelalte neamuri conlocuitoare decum trăia mai înainte și de altă parte, că azi primește mai tot numai cultură streină, în toate privințele. Gustul nu se poate opri în dezvoltarea sa,

căci nu ne putem inchipui să stăgnăm în cultură, nici să ne închidem hermetice de influința culturii străine. De dezvoltarea culturală se ține, pas de pas, și dezvoltarea gustului, a senzului pentru *frumos*. După cum individului nu-i place când e mare și cult de ceea ce-i plăcuse, când era mai mic și necult, nu-i place a se îmbrăca cu haine de culoarea celor care le îmbracă, când era mic: așa și poporul, tot dezvoltându-se, introduce succesive schimbări în tot ce privește manifestarea gustului.

Natura esternă și ocupațiunea deasemenea influențează mult ființa de a fi a sufletului și prin aceasta gustul. Altcum e omul la șes, altcum între munți și altcum la poalele munților, unde de altă parte se mărginește ținutul șesos; altcum e sufletul omului, care se ocupă cu agricultura și altcum a celui care se ocupă cu industria, meseria, comerțul etc. Alte impresiuni primește în diferite locuri și alte trebuințe speciale de viață i se crează de impregiurările locale, sub influința cărora trebuie să se determine gustul și manifestările lui. Sunt țeri unde locuitorii își zidesc case, frumoase pentru ei, pe stâlpi înalți, de se sue cu scara în ele. Da, căci aci fiind foarte cald, casele servesc totdeauna celor ce aleargă pe strade de scut contra căldurii. Servesc apoi cu deosebire de scut contra animalelor sălbatece, cu deosebire contra tigrilor de cari sunt atâția în acele locuri. Casele lor sunt de lemn, ca să fie ușoare, să nu se dărime de deseale cutremure de pământ.

Așa fel e de înțeles, că locuitorii români dela munți arată alt sens în îmbrăcăminte, în muzică, în dans și în alte manifestări de viață estetică decum arată cei dela șes.

c, Autoritatea.

Puterea sufletească a omului eserează mare influență asupra semenului seu, fie în mod spontan, fără ca mediul să-și poată da seama, d. e. dacă se uită cineva urit la noi, ne provoacă înmediat simțeminte de antipatie și ură, — fie prin faptul, că ni se sugerează judecăți, în urma cărora admitem convingerile ori simțemintele, ce se radiază din sufletul altui om. Îndeosebi spiritele dela natură vioaie și energice pot inriuri și determină convingerile și simțemintele altora. Și nu totdeauna cel care influențează, trebuie să fie mai înțelept decât cel influențat. Sunt posibile și cazurile inverse. Cu deosebire dacă cineva are vre-o slăbiciune personală, dacă este orgolios, mândru, formalist ș. a., poate fi ușor influențat și de un spirit inferior lui. În cazuri generale înse, de regulă, spiritul superior și dezvoltat e chemat a influența și determină spiritul inferior și nedezvoltat; și cu cât primul e mai viu și mai energic, cu atât cu mai mare efect.

În virtutea acestei legi psihologice e natural ca gustul omului să fie direcționat și determinat de autoritatea sufletească a altora. Să ne cugetăm numai la cuceririle modei. Cum variază, în privința aceasta, gustul din sezon în sezon. Se face omul păpușă. Cât de mult devine apoi gustul determinat prin autoritate, în cele artistice!? Lauda unui om cu autoritate, în cele mai largi sfere, e în stare a ne deșteptă plăcerea și gustul pentru produse de arte, cari altcum n'ar fi fost apreciate de noi. Și vice-versa, critica ne poate abate gustul dela produse, cari ne plăcuseră. În literatura maghiară se află o

dramă, „Az ember tragédiája“, de Madách, care multă vreme n'a fost luată în seamă. A venit autoritatea lui Gyulai Pál și pe baza aceasta s'a ridicat la așa valoare de a devenit una din cele mai apreciate piese. Sigur, va veni altă autoritate, care va produce iară alte convingeri, căci piesa nu este de valoare ce i se atribue. Criticii străini, îndeosebi nemții, își bat joc de ea căci nu reprezintă ce se așteaptă dela o tragedie. În Grecia nu există putere literară ori politică din vremea modernă, care să dăinuiască mult. Criticii îi succede să desfacă ori ce aureolă formată și să țese altele, în ate locuri, tot pentru un anumit timp, provizorie adecă, cum s'ar zice. De aceea Grecii de azi se pot inspira numai din epoca veche elină. Noi Românii altcum încă putem fi asemenați în privința aceasta cu Grecii moderni. Dar pentru noi e mai rea mania aceasta, căci noi n'avem epocă clasică antică ca Grecii.

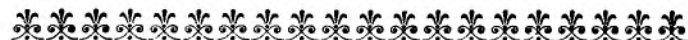
Autoritatea e lucru mare în determinarea gustului; ea poate edifică, dar și distruge, după impregiurări și după cultura și starea morală a societății și acelora cari exercitează autoritatea.

d, Deprinderea.

De câteori nu avem ocaziune a ne convinge de ce însemnează deprinderea la validitatea și manifestarea gustului, în cele senzuale, ca și în cele intelectuale. Câte lucruri nu apreciam după felul deprinderii ce avem, și de câte lucruri nu ne place, fiind că suntem deprinși cu altfel de lucruri, s'au ne place de unele fiind că suntem deprinși cu ele, fără a le observă defectele, de și cumpenite cu criteriul corectității, se arată a fi rele. De câteori nu ni se întâmplă, că la început nu ne place de ceva, dar cu timpul, obicnuindu-ne, ne place. Sub acest raport și devine frumosul relativ, atât frumosul de natură cât și cel artistic. Un exemplu, cu privire la acest fapt, ne relatează Fechner în cartea sa: *Vorschule der Aesthetik*: „Un militar cercetând galeria de tablouri din Drezda, spunea, că Madona sextină, capdeopera sculpturală, i-a făcut impresiunea unei servitoare bete.“ El adecă nu văzuse în viața sa alt fel de femei cu capul gol și desculțe decât servitoare. În baza aceasta expresia sublimității din fața madonei i-a sugerat expresia de stare de betie din fața unei femei. Cu câte cazuri nu s'ar mai putea încă ilustra chestiunea aceasta. Nu ti place d. e. țaranului, dacă la el poartă femeile plete, numai de femeia cu plete? Dar unuia, care nu este obicnuit cu massa aceea de lână de pe capul femeilor? Chinezii văd idealul de om în a fi gras, burtos, căci nobilimea lor, cea lenesă și gurmană, reprezintă tot asemenea figuri.

(Finea va urmă.)

Dr. Iosif Blaga.

Gugetări.

Dacă nu me plâng de nenorocirile mele, nu le știe nimeni; dacă me plâng, obosesc lumea. Unde începe și unde se sfârșește atunci mila?

G. A. Valtour.

*

Un soldat în vreme de pace e ca o sobă vara. Și cu toate astea care om cu minte și-ar dărimă soba pentru că calendarul îi spune că se află la 15 iunie?

Tom Bronn.

Cânteeul lăutarului.

*Când eu privesc icoana ta,
Icoana cea mai sfântă:
Un dor nespus, un dor nebun,
Un cântec me frământă.*

*Aș vrea să cânt, să plâng de-odat!
Din obosita-mi strună.
Și numai lacrimile-mi curg,
Ce multe vor să spună!*

Emil Isac.

S e v e r i n.

De ce oare, cu cât ne simțim mai aproape de ceea ce iubim, cu cât mai multe avem de-ai spune: cu atât mai tare ni se îndoie limba, cu atât suntem mai neputincioși și mai puțin îndrăzneți?

„Vezi, eu acum de o jumătate de ceas is în fața ta și me cufund în ochii tei albaștri, de o jumătate de ceas ascult glasul teu argințiu și dulce, — cuvintele tale de aur, — și nu pot scoate din gura mea o vorbă măcar. Dar în sfârșit la ce să mai vorbească gurile, las' să vorbească ochii; știu ei vorbi așa de frumos, ei știu destăinuî tot ce se află ascuns în inimi...

„Eu m'am schimbat mult, tu aceeași ești! Aceiaș păr bălaiu, aceeași ochi albaștri, acelaș obraz rotund și alb, aceeaș guriță zimbitoare și deapururi vorbăreață, acelaș trupșor sprinten!...

„Eu me leagăn ca frunza pe apă, tu te legeni în cele mai dulci speranțe! Eu caut prin mucezele cărți eternele și sfintele adevăruri, caut o schinteie de lumină, tu însași ești lumină!

„Eu lăcuiesc în lăcașul liniștii și al păcii, în lăcaș plin de lumină; tu într'un chaos unde totu-i falzitate, înșelătorie și minciună!

„Dar eu sunt numai o mică și neînsemnată stea în lăcașul luminei, un meteor puțin luminos; tu ești un soare splendid și luminos în lăcașul întunerului.

„Precum se 'nvârt planeții în jurul soarelui ceresc, așa me 'nvârt și eu în jurul teu și-s fericit, nespus de fericit, căci pecând acel puternic stăpân al zilelor cu cerul albastru luminează sute de planete, tu me luminezi numai pe mine!

„Tu, ingeraș cu ochii blânzi și limpezi, la ce-ți ascunzi în palme fața ta?

„La ce arunci un vâl peste lumină? Doar vrei din nou să lași în întuneric un suflet chinuit de atâtea patimi?

„O, lasă-ți ochii să-i mai văd odată și să me simt în raiu!

„Așa dragă, căci numai lumina și căldura ta îmi mai dau viață, o clipă numai de ți-ai mai ascunde-o și m'aș recî pentru eternitate. Isvorul lacrimilor mele a secat de mult; o umbră-s numai acum, o umbră palidă și muritoare.

„Îți mai aduci aminte acum, dragă, de vremile aceea fericite, când noi știeam că pentru vecinicie a noastre inimi strinse-s și unite?

„Când florile 'nfloriau de dragul nostru, de dra-

gul nost cântau privighetorile prin codrul verde și umbros, de dragul nost curgeau pâraiele și vântul tot de dragul nost suflă?

„Când noi gustam din cupele de aur și ne'mbătam de atâtea fericire?

„Dar a trecut a vieții primăvară și eu m'am dus... M'am dus ca un nebun în largul lumii și m'am închinat demonilor cu ochi negri ce-i întâl-niam. Și am fost purtat pe brațele lor, cum o păpușă e purtată de micii copilași ce îndată ce-și gă-sesc una mai mândră, aruncă jos pe cea mai înve-chită. Căldura și lumina din sufletul meu a perit.

„Tu ai aprins din nou în mine focul cel cald și sfânt al dragostei de viață. Eu simt că încep a arde, cu fiacări mari și arzătoare, eu ard acum, și o să me mistuiu.

„Aruncă dar un picur din comosra de iubire ce este ascunsă în inima ta — și se va stimpără vâ-paia... La ce atâtea sbuciumări și chinuri, la ce să fim nefericiți deapururi?

„Par că te văd! Cu furca 'n mână, tristă și gânditoare, cântând o doină jalnică, ruptă din baie-rile inimii — cu gândul departe — departe, cine știe prin ce locuri tainice și sfinte, deodată vei auzi o bătaie la ușă. O să te trezești din visurile tale și o să vezi intrând în casa voastră vre-o doi ori trei bărbați. Și-or zice „Bună seara“ și or întreabă: „Bu-curoși de oaspeți?“ Și mamă-ta, sprintenă ca o că-prioară va sări de-ici pân' colo și de cină le va pune, că-s „pețitori pentru fată“. Tu o s'auzi lăudăroase vorbe, că-i un ficior ca spuma laptelui, frumos ca făt-frumosul din poveste, bogat ca „Verde împărat!“

„Și ochii tei cum or scîpî atuncea și vor vărsă o lacrimă fierbinte! Și oare gândul teu neprihănit, va mai sbură atunci în depărtare, la Făt-urit cu o-chii stinși și sarbezi, cu fața galbenă și suptă, cu fruntea 'ntunecată și 'ncrețită, cu buzele subțiri și invinețite?...

„Apoi dumineca, la sfârșitul sfinte slujbe, când glasul dulceag al cântăreților va zice „Fie numele Domnului binecuvântat“, bătrânul și de vremi încă-runțitul preot, cu barba albă și lungă, va vesti cu glasul lui tremurător:

„Creștinilor, ve spuiu acum o veste, frumoasa lumii o să se cunune cu făt-frumosul mândru din poveste!“

„O, ce noroc,“ vor zice atunci bătrânii, și ba-bele vor avea ce măcină, pe doue luni de zile!

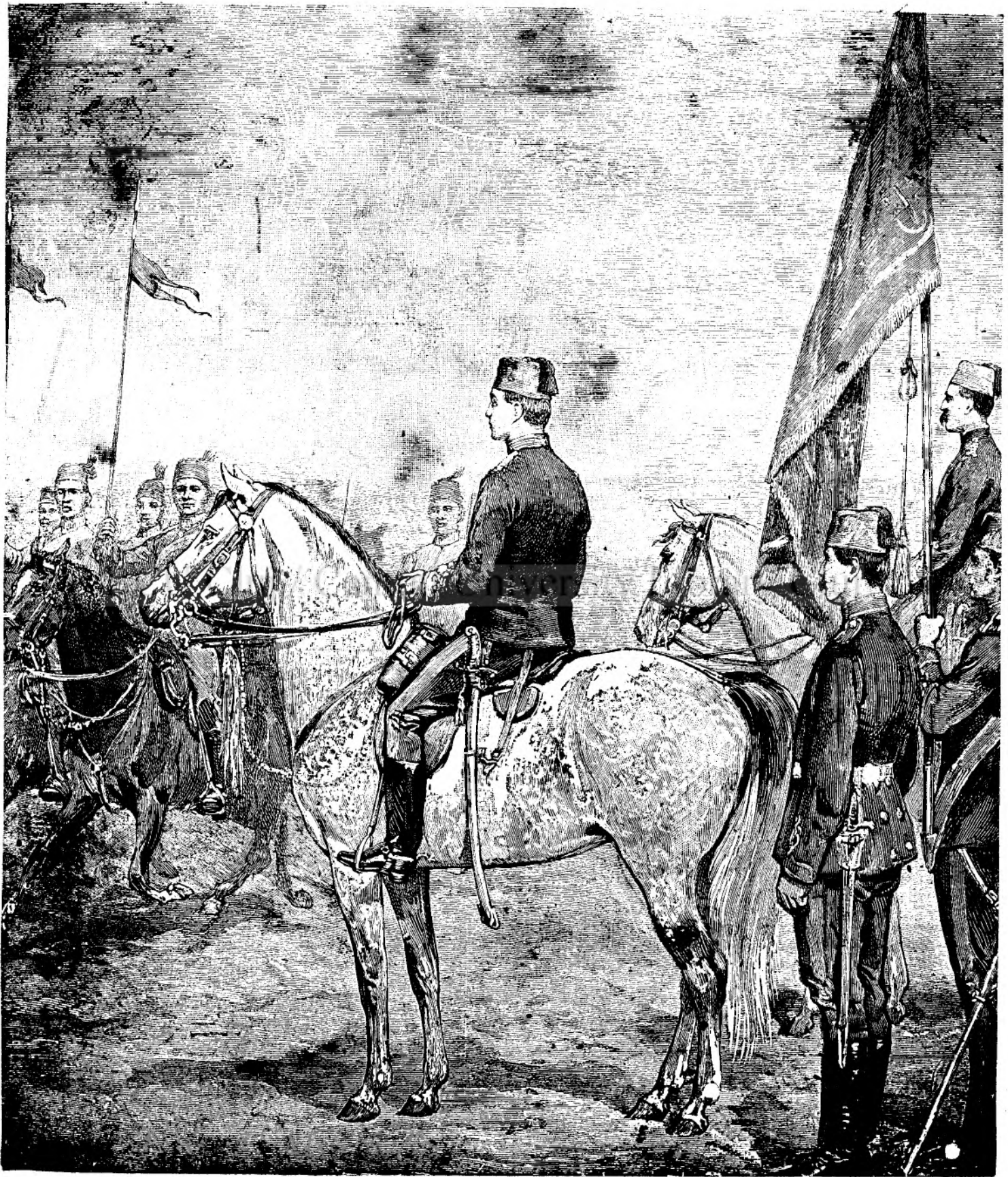
„Trei săptămâni ca fulgerul vor trece și gloa-tele s'or adună în biserică — și mirii or să vină.

„O, iată-i! Ce mai trupșor și ce mai mustă-cioară, ce ochi strălucitori și adânci! La stânga lui cu fața 'ngălbenită, cu ochii plini de un riu întreg de lacrimi, ca soarele ce-i gata să apuie și a lui comori de aur și lumină în lumi necunoscute le va duce — așa va sta mireasa...

„Se supără sermana“, zice gloata, „că-și pă-ră-sește azi părinți și frați. Cu ochii lor orbiți de stră-lucirea și de podoaba tinerei părechi, ei n'or vedea pe Făt-urit sârmanul, ascuns în strană după cântă-reți, cum ochii ei se ațintesc spre dânsul...

„Și nunta s'a sfârși!...

„La ce atâtea vorbe fără seamă; copilo, tu ești soare, eu țerină și țerina iubește soarele și se 'ncăl-zește de razele lui!...

Viceregele Egiptului.

Ar fi continuat Severin multă vreme așa, căci în ziua aceea eră vorbăreț peste fire. Dar uitându-se la ea — care puțin înțelese din acest amalgam de vorbe fără șir — o văzū zimbînd. Asta eră prea mult! Își pierdū cumpătul — și uită dintr'odată tot ce mai avea de spus. Și s'ar fi dus, dacă puterea ochilor ei albastri nu l-ar fi ținut în loc. Ea, văzându-l așa de zăpăcit, o porni pe ris — și nu se mai opriă. Acum blândul și visătorul Severin, aruncă din ochii lui verzi și de regulă puțin expresivi — o privire fulgerătoare asupra ei — iar ea ridea tot mai tare —

„Cum, Doamne iartă-me“ — gândiă el, — „ea cu care împreună mi-am petrecut cea mai frumoasă parte a vieții, copilăria, atât de mult cîntata copilărie, să-mi desprețuiască chinurile mele, care tremuram numai auzindu-i de nume, care me simțeam fericit numai privind-o, sau cel puțin știind-o într'un sat cu mine, sau numai că există. Dar fie. Oi uită-o, căci multe am mai uitat eu în viață“...

Severin eră decis. Dar de-odată se înfloră — văzuse ceva strălucind pe fața ei, ce încă tot ridea, sau cel puțin se făcea că ridea... erau doue lacrimi.

Peste câteva minute, dacă ai fi trecut pe lângă grădina plină de pomi a bisericii, n'ai mai fi auzit risete, numai freamătul lin al frunzelor legănate de vînt, amestecat din cînd în cînd cu câte-o șoaptă dulce, cu câte-un suspin prelung, isvorit din adîncul a doue inimi...

Teodor Lazar.

Dupe Heine.

I

*Îa pune tu mîna pe inima mea
Ș-ascult-o cum bate în căsuța sa.
Un meșter cioplește și prea bine știu:
Pentru somnul vecinic îmi face sicriu.*

II

*Și bate tîmplarul, bate zi și noapte
Și me amăgește cu tainice șoapte.*

III

*Meștere grăbește, rogu-te dă zor,
Mi-e dor de odihnă, mi-e grabă să mor.*

O. Maior.

Împrăștie furtunile . . .

Toți cei din sat îl știu din copilărie cu plete ca Tomățul. De vr'o câțiva ani inse, s'a îngălbenit vârful răslețelor lui fire, toate le-a schimbat vremea. Fața lui e ca ardeul, nasul turtit puțin c'un mijel la mijloc. Brazdele vremii l-au sbârțit, printre ele se ascunde bine fuiorul rărit cînd vîntul adie. Pe drum încă tot drept merge, de și câte milioane de oameni, mai dincoaci de ani ca el, s'au încarnit — spre groapă. Numai capul și-l ține nițel la o parte, vre-o vîna poate s'a sfortat cîndva, și așa a eșit ceva din țîțini... Asta-i Hârba clopotarul...

Să-l vezi numai și zeu țî-ai descoperi capul. De ce nu? Doară magazinul lui cel bogat, unde pe fire sunt înșirate evenimentele vremii, prețuește o ridicare de mîna la pălărie...

O lulea are Hârba mai dragă pe lume, după sumețul păr din preajma bisericii lor și funia dela clopote. Pe ea o poate el numai invîrti azi cum voeste, ceilalți tot îi rid în față cînd le spune ceva. îi zic: — Ești din cea lume dumneata moșule!

— Altcum se trăiă pe atunci; voi ve îmbrăcați cu saci, în loc de suman.

— Da, ați legat doue piei de mielusel ori chiar trei și atunci erați îmbrăcat pe o grămadă de ani.

— Așă, așă puil moșului... zicea rar moșneagul, bateți-ve joc numai de noi... cei din vreme, își va bate și de voi „Cel mai Mare“, — la vremea sa. Da, da dragule, voi aștia cu catrințele de azi și cu pipele de spumă... voi sunteți... cei buni, cei la rînd, — zicea bătrînul, frecînd un bețitor încinse în pucioasă pe ciocul pipei.

Slobozi câteva guri de fum și strinse luleua, ca să nu treacă tutunul așă repede; ficiorii îi dau cu greu bani, din leafa lui anuală ca clopotar nu-i prea ajunge pentru a împlini pretențiile ce le are pipa.

Eră bătrîna sermana pipă, spunea că a căpătat-o în pomană de la ficiorul unui prietin din copilărie, care reposase cu câțiva ani mai nainte. Cât a folosit-o Ilarionu lui Horga, ortacul seu din pruncie, nu i s'a spus, dar pe Horga îl știeau toți în sat, om cu mare grije pentru tot ce avea, și așă nici luleaua n'a putut fi la el numai doue ori trei zile.

Un teiu mare avea Hârba în curte, acela îi eră ceasornicul vara, și cu deosebire din vremea ce încetă frunza a se desvoltă, căci pîn' atunci nu ajungea la semnul ce-l avea.

În viața lui dintre vietățile patrupeze, oile le avea mai drag, din vremea ce i s'au albit perii capului mai ales, nu s'a putut lăsă făr' de ele, căci ele-s blînde, merg încet și așă nu ostenesc pe moșnegii cu suvenirii mînoase.

Cînd umbra teiului bătea 'n streșină, luă bîta din gura podului, își sculă prietiniă lui, oile și o luă bătrînește spre hută, o vâlcea cu izvoară multe, unde și umbra eră mai deasă ca 'n alte locuri. Ajuns la umbră se răzămă lângă un vechiu cunoscut, la un carpîn, în ramurile căruia s'a sbârtoncat de atâtea ori cînd eră copil.

Cînd îl copleşiă uritul, luă de pe picior fluerul și doiniă hori de prin veacuri. Oițele nu-ș ridicau capetele cînd auziau fluerul, le erau dedate urechile, aceea inse n'o uitau să se apropie toate de moșul... păscaînd cu dulceață... cînd zuzuiă câte una.

Vara se bucură lumea, de și aerul clocotește

sub văpaia razelor. Ori cât e ea de nădușitoare, cu toate astea dacă ai în apropiere goroni rămuroși, mai niște tei falnici, — nu o schimbi cu — cinci ierni. Când e frig trebuie să veșminte contra înghețului, dar vara, când toate-s armonie, umbra o capeti gratuit. Lumea culege roade; unii fug să vadă ceva nou, să se veselească, alții fac nunți, petreceri etc. pe acasă, căci favorisează vremea, dar — totuș nu-i dreptate, ca Hârba atunci să aibă mai mult lucru când lumea ține popaz, fie și de nevoie.

Ciocărlile încă înnoată vesel prin aer, când la miazănoapte se ivește un petec de nor. Se ridică, se ridică și iată-l că s'a mărit, e de mărimea unui cearceaf mare, norișorii răslețiți se string, și la fugă băiete. Lasă lume, tot ce ai și prevină puvoiu! Fă o colibă, măcar și din vreascuri, improptește-o cu snopii în pripă legați, căci o putere nemăsurată încovoae puternic arborii! Așa zeu trebuie să scoți mâinile din sin. În contra lui Ilie nu poți înainta proces de anulare, nici măcar dispensare ori amânare nu-ți dă. E for înalt Ilie nu 'nzădar e sfânt.

Clopotarul din T... înse nu s'a temut nici odată de Ilie, de și are căzanie lungă în cărțile sfinte, cu el nădăjduiau și cei din sat totdeauna și mai ales cei cu recoltă mai îmbelșugată în țarini și cu lanuri fără margini. Glasul clopotelor trase de Hârba, imprăștierea negreșit norii. Când vedea el că se ridică în vr'un colț al boltei cerești un petec de nor, lăsă oile în grija altora ori în ce depărtare ar fi păscut ele dela sat. O luă pe căile ce le știea el mai drepte și pe când se plămădiă norul, clopotele erau calde de loviturile limbii.

Biserica o deschidea cu o cheie, ce i s'a dat lui din bătrâni, care venerabil obiect își trăgea originea de pe vremea sfințirii bisericei. Pe acasă nu se zăbovia nici odată, căci cheia o ținea în o scorbura din părul de lângă biserică; despre acest saltar secular nu știea nime. De unde ar fi știut? Când urlă văzduhul, când comandeză cerul batalioanele sale de nori să deie asalt asupra lumii, toată suflarea se retrage undeva, se scutește cum poate. La înălțimile fulgerând nu privește nime — fără frică, — ci fie el cât de destrămat moralicește, involuntar își îndreaptă fruntea spre cer, sau se tupilește cu evlavie, simțeste micimea ce o are față cu puterea ce se manifestează în torent.

Multe furtuni a mai ajuns Hârba. Încă din copilărie el trăgea clopotul, el alungă furtunile. Părinții erau duși la țarini câte-odată la ale lor și mai de multe ori la alții, și în momente de aceste Niculae înlocuia pe clopotarul adevărat. Mergea prin vânturi — fie cât de mari — la biserică, potrivii cheia, dar de oare-ce se 'nvărtia cu greu — iar el eră slab — ducea cu sine și-un sul plin cu creștături la capăt, îl trecea prin verigă ș-apoi sucia de el cu doue mâni. Creștăturile erau de-o imperioasă importanță pentru fiitorul clopotar; după aceea știea el căi cruceri are la tatăl seu. Doamne, bine-l mai cunoșteau clopotele pe Niculae... Pân' ce a fost tiner, nu râvniă după multe, eră fericit dacă i se plătia un crucer de-o creștătură; dar' după ce s'a mai întors roata vremii, apoi cernindu-i-se locul sub nas, se gândia să facă altcum.

Într'o primăvară ploioasă muri clopotarul satului. La postul ajuns gol, în tot satul nu eră mai potrivit om, ca feciorul reposatului, care de oare-ce avea atragere față de biserică și fiind că și clopotele

și l'aveau drag — doară el le mișcă mai armonios, — s'a nizuit ca postul să-l ocupe el. Avea înse o condițiune. — El adevăc se însurase, luă adevăc pe umeri troaca cu grijile vieții. Îl înăbușiau necazurile, și pentru ca să aibă ac de cojocul lor, află cu cale să roage pe fruntașii satului să-i mărească salariul. Tatăl seu — e drept — n'a avut simbricie anumită, dar din prescurile ce le căpăta în post, din ulcelele dela Paști, din fuiorul dela Botez și din alte multe mărunțișuri se adăugea — ceva. — I s'a împlinit pofta. În socoile sătești i-au dat și lui o rubrică umplută cu 10 zloți rei (patruzeci cruceri) plată — clopotarului, cu care a ramas până la bătrânețe.

Ei, de multe ori s'au mai ciocnit norii, pân' ce a albit părul lui. Cei de-o vârstă cu el, toți, toți și-au schimbat lumea aceasta cu cea de dincolo. Aceia de atunci or fi putut sta de vorbe de urit cu toate rudenii și cunoscuții, până ce Niculae Hârbi încă și azi imprăștiere furtunile, e ocrotitorul satului și-acum. Câtă pagubă ar fi avut cei cu hămbare pline, și câte necazuri și chiețueli cei ce au case acoperite cu paie, toate pricinuite de vânt, viscole — dacă ar fi murit el. Pentru a putea calcula profitul, ar trebui să sfătuești dascalul.

Acum îl dobor anii. Cu pletele rari, ce le mai are, acoperite c'o pălărie și ea de multe veri, șade ziua 'ntreagă pe prispă, tăcut și gânditor. Cu lula 'n dinți și pe prispă șede și atunci, răzamat de un scaunel, când mergând spre țarini, m'am oprit câteva clipe la vrasnița lui. L-am întreat ce mai face și mi-a respuns că așteaptă moartea. „Nu știu, zicea moșneagul, cum de nu sosește „moatea“ aceea și la mine, mi-ar fi și mie vremea să me duc la ceilalți. M'am urit — domnișorul meu — a trăi.

Nu-i în T... nici azi credincios mai bun ca Hârba. De cu vreme pleacă el la biserică, să poată sărută icoanele toate pe când sosește părintele. Fumul tămâiei îl place azi mai mult ca 'n trecut; când poate înghiebată o sumuliță, o dă pentru lumini și pentru tămâie, ca să i se ușureze sufletul. Cu capul plecat se mută azi din un loc într'altul, când trece pe lângă om, face asupra sufletului impresie religioasă ca mirosul de smirnă. Se gândește la coseiug ca așa să lase lumea altora să facă punte peste ea...

Arad oct. 1904.

Petru Popa.

Doină din popor.

— Comitatul Hunedoara. —

Frunză verde trei molinzi,
Singură-am fost la părinți,
Și părinții-aveau avere,
Io le-am fost de mângăere;
Părinții s'or îndurat,
De pe min' m'or măritat,
Peste munți și peste curți,
La părinți necunoscuți;
Peste munți și peste văi,
La părinți streini și rei;
Părinții cină la masă,
Io le țin lumina 'n casă;
De-amarul vieții mele,
Și la Dumnezeu îi jele.

SALON.

Insemnătatea buneicuviințe.

Către eleve.

Trebuie mai întâi să pricepeți, dragele mele, marea însemnătate a buneicuviințe în societate, căci ea este cea mai sigură marcă, care ne permite a deosebi îndată o persoană bine crescută.

Buna cuviință este neprețuită. Poți fi o elevă stăruitoare, îndeplinindu-ți cu exactitudine datoriile de studiu, dacă-ți lipsesc înse manierele, politetea, lustrul acela plăcut al educațiunii, nu vei obține nici odată simpatia desevărsită a camaradelor și superioarelor.

Un scriitor francez — La Buyère, dacă nu me înșel — zice că: „Cu virtute și capacitate poți adesea să fii nesuferit. Manierele, cari se neglijează ca lucru fără importanță, întregesc celelalte calități și permit oamenilor să te judece în bine sau rău“.

În vremurile de demult, buna-cuviință era socotită ca un privilegiu prin care se deosebiau clasele nobile și cu dare de mână ale societății. Acuma găsim înse în cele mai sărace familii, fete și tineri cu o ținută perfectă. Coborându-se până în clasele cele mai inferioare ale societății, politetea a păstrat înse însemnătatea și valoarea sa. În zilele noastre ca și în trecut, este mult prețuită și stimată o persoană cu creștere bună, cu purtări frumoase. Și a zice de cineva, că are educație, nu e oare a-i aduce o laudă din cele mai măgulitoare? Toată lumea, bogată sau săracă, ține, trebuie să ție, a fi considerată ca bine crescută, politicoasă.

Francezii par a face din politete un fel de virtute națională. Ei privesc ca o glorie renumele ce le-au lăsat strămoșii de „oamenii cei mai politicoși de pe globul pământesc.“ În adevăr în toate părțile lumii există și predomină în ori ce societate bună, manierele frumoase și buna cuviință, dar la Francezi e politetea și mai atrăgătoare prin faptul că e așa de naturală și cordială. Să căutăm deci nu numai să fim politicoși, dar să ne silim a avea o politete naturală, instinctivă iar nu studiată și exersată. Și să mai știți că politetea nu este o reunire de obiceiuri convenționale, ci din punct de vedere moral, trebuie să o considerăm ca o sfântă datorie. „Să respectăm întotdeauna persoanele și sensibilitatea lor. Să nu facem lucruri cari ar putea jigni ființele cu cari trăim, să căutăm a nu le atinge în felul lor de-a fi și de-a vedea, să ne facem datoria față de ele și să le recunoaștem toate drepturile“ — căci politetea dovedește voința noastră de-a respecta drepturile aproapelui nostru și de a practica față de dânsul datoria ce ne impune chiar religia.

Și pentru ca politetea cea atât de prețuită să devie la dvoastre ca înăscută, trebuie de mici să ve dedați a o exercita în toate; de aceea dragele mele țin să ve dau unele sfaturi și cum ve știu pe toate

bune și cu destulă judecată, nu me îndoiesc că le veți și urmă.

Ținuta elevelor.

Printre datoriile ce aveți de împlinit către dvoastre înșive și către aproape, una din cele mai importante este buna ținută. Să începem de la curățenie care la eleve ca și la toată lumea trebuie să fie întotdeauna fără cusur. Se mai tolerează unei lucrătoare sau unei servitoare, un cap nepeptenat, unghii necurățate și o disordine în îmbrăcăminte, provenită din cauza muncii lor grosolane, dar nici odată unei școlărițe. Nu trebuie, bine n'țeles, de teamă și sub cuvânt că ve veți murdări, să neglijeați unele datorii, precum de-a păstra curățenie în clase sau în dormitoare, în sala de recreație sau chiar și prin grădină, adunând și dând la o parte ori unde ve împedicați de ele hârtii aruncate — ștergând praful pe bănci, catedră, tablă — etc. din potrivă, arătați la ori ce împrejurare cât de viu este la dvoastre sentimentul de curățenie și ordine. Spălați-ve cu îngrijire, peptenați-ve cât se poate de modest și păstrați întotdeauna hainele și încălțăminte în cea mai perfectă rânduială. Nu faceți ca scriitorășii, care-ș șterg condeiul pe păr și pe haine și care din dvoastre aveți acest obicei, părăsiți-l ve rog, căci este un obicei murdar și scopul nostru este să ne silim a avea întotdeauna o ținută curată și corectă. În dormitor, la rugăciune, în clasă, la masă, în recreație, ținuta trebuie să fie aceeaș — supusă și modestă, cât se poate de modestă.

În sala de dormit.

Îndată ce sosiți în dormitor, căutați fiecare să fiți cât mai repede culcate pentru ca dimineața să nu ve fie prea greu să ve seulați când sună destep-tarea, ci din potrivă la primul sunet, să săriți sprintene din pat și să ve 'mbrăcați având grije ca locul unde v'ați spălat și peptenat să rămăe curat, iar patul lăsați-l bine scuturat și netezit. În tot timpul fiți liniștite și respectați persoana cu care ve aflați în dormitor; nu vorbiți prea tare, nu trântiți obiecte, nu scuturați haine, căci nu numai că supărați persoana superioară ce se află în sală cu voi, dar ar fi și lipsă totală de politete și atenție față de colegile și vecinele dvoastre.

Când sunteți gata și plecați din dormitor, nu uitați a pofti bună dimineața tuturor persoanelor superioare ce întâlniți.

La rugăciune.

fiți atente, cu sufletul, cu inima și cu cugetul către Dzeu cel bun și sfânt și a totputernic care ve dă pânea de toate zilele, care ve poartă de grije și resp-lătește pe cei buni, muștră și pedepsește pe cei rei. Cel ce nu știe să se roage lui Dzeu umilit și cu credință, nici nu merită să se încălzească la razele soarelui, nici să-i zărească lumina, nici să se bucure de toate frumusețile și bunurile pământesti. Cu credință 'n Dzeu, străbați cu ușurință mizeria și cele mai grele nenorociri; dar cu sufletul deșert de dragoste și încredere către El, te simți trist și amărit chiar în cea mai strașnică mărire și splendoare.

La rând, mergeți liniștit frumos fără să ve târiți picioarele alene și pentru ca aspectul și ținuta să fie mai plăcute, mergeți drepte, doue câte doue, una lângă alta cu brațele strins încrucișate la spate.

La masă

ve așezați fără sgomot, nu vorbiți și nu trântiți tacâmurile, ve serviți binisor, nu întindeți farfuriile cu lacomie și nu faceți mutre și gălăgie când se întâmplă să fie mâncarea mai puțină sau cu vre-un mic cusur — ușor ve puteți inchipui că o persoană lacomă nu poate fi nici odată taxată de bine crescută. Nu ve 'ncărcați prea mult farfuriile și nu alegeți nici odată bucățile din taiser, fapt cât se poate de necuviincios și totdeodată egoist față de persoana ce se servește în urma dvoastre. Nu umpleți nici odată paharele cu apă — lăsați-le goale de 2 degete. Nu sorbiți supă cu sgomot și nu aduceți marginea lingurei la gură, ci vârful. Nu aplecați farfuria în spre dvoastre, ci în spre centrul mesei și luați supă cu lingura în acelaș sens. Nu trageți nici odată cuțitul prin gură. Când aveți la masă oue moi, turtiți coagea după ce ați mâncat. Din bucata de pâine ce vi se dă, rupeți cu mâna câte-o bucătică, nici odată nu se taie cu cuțitul mai multe bucățele mărunte. Dacă aveți mere sau pere ca dessert, le tăiați în 4, curățiți apoi și mâncați fiecare bucată. Feriți-ve de-a întinde mâinile sau de-a pune coatele pe masă. Nu ședeți cocoșate sau aplecate, țineți-ve drepte și spre mai multă ordine și ca ținuta să fie mai corectă, încrucișați brațele la spate sau pe pept în data ce ați isprăvit de mâncat și v'ați strins șervetul (aceasta este și igienie, adică a-ș ținea capul drept după mâncare.)

In clasă,

înainte de toate căutați ca ținuta să ve fie perfectă. Nu ve răzimați în coate, nu ve întindeți pe bancă, nu stați nici cu picioarele întinse până la banca din fața dvoastre sau picior peste picior, căci aceasta chiar la băeți este semn de o proastă creștere, cu atât mai mult ar fi la fete lipsă totală de educație și de bun simț. Fiți cu mintea încordată, atente la tot ce spune profesorul, mai intiu pentru că în ori ce împrejurări politețea cere ca să ascultăm cu băgare de seamă pe ori cine ne-ar vorbi, prin urmare îndoit ni se impune să luăm aminte când ne vorbește profesorul sau profesoarea cari ni sunt superiori și ne învață atâtea lucruri bune, frumoase și folositoare.

Ori ce oaspe ar intra în clasă, sculați-ve respectuos și salutați și nu ve așezați până nu vi se face semn. Când o persoană superioară ve vorbește sau ve face observație, ridicați-ve îndată în picioare, fiți atente la observare, nu dați prilej să vi se repete. Seara când părăsiți clasa, aveți grijă și lăsați banca, locul unde ați șezut, în bună rânduială.

In sala de recreație,

plimbați-ve, vorbiți, jucați-ve, dar tot în măsura bunei cuviințe. Nu strigați ca scăpate din închisoare, nu săriți și nu faceți gesturi necuviincioase. Dați, în ori ce împrejurare, la lucru serios ca și la joc și distracție, probe de modestie și politețe.

Prin coridoare, pe trepte unde întâlniți o persoană străină, nu mergeți înainte cu nepăsare, sau să salutați în pripă; opriți-ve un moment și salutați respectuos. Asemenea întâlnind o persoană, fie chiar o elevă superioară, pe pragul unei uși sau pe un coridor strimt unde nu pot trece 2 persoane fără a se lovi, dați dreptul și respectul cuvenit celei mai în vârstă sau mai capabile, dați-ve la o parte și lă-

sați-o să treacă. Dacă se întâmplă să fie o egală sau o inferioară puteți trece 'nainte dar nici odată fără a zice „me iartă“ sau obiceiuitul „pardon“. Când intrați într'o sală unde se află lume mai multă, în sala de recepție de pildă, faceți mai intiu un salut general pe cât puteți de politicoș și apoi ve îndreptați spre persoana care ve vizitează. Dacă acea persoană e străină, o protejare binevoitoare sau o prietenă a părinților dvoastre, îi faceți o reverență și așteptați să ve întindă dânsa mâna spre a i-o sărută. În general, unei persoane superioare nu e frumos să-i întinzi mâna nici să o săruți până ce dânsa nu te pofteste, până ce dânsa nu-ți întinde mâna sau fața. Aceasta este de mare importanță și numai o persoană fără educație te va stringe de mână și te va îmbrățișa fără a se sinchisi dacă îți face ori nu plăcere.

In conversație,

feriți-ve de ori ce espresione vulgară. Nu ziceți: „Ce ți-e sorc“, „Dă-o dracului“, „Ce dracului“ etc... feriți-ve de toate espresiile de felul acesta, sunt cât se poate de ordinare și te desgustă chiar dacă le auzi pronunțate în piață și de copii de stradă, cu atât mai mult te va cuprinde mirare și desgust auzindu-le din gura elevelor de școală.

Vorbind între dvoastre în recreație și ori când, nu ve interpelați cu cuvinte nepotrivite și nu ve răstiți. Când conversați cu mai mari, păstrați totdeauna o ținută rezervată, vorbiți rar și la ori ce întrebare nu respondeți numai cu „da“ și „nu“ ci însoțiți afirmarea sau negațiunea de titlul persoanei care ve vorbește: Da, dle inspector, da dșoară directoare... În caz când persoana cu care vorbiți nu are anume un titlu, ziceți: Da, doamnă, da domnișoară, da domnule“.

Iată, dragele mele eleve, cele mai principale reguli de bună-cuviință, urmați-le fără abatere și căutați a le însuși caracterului vostru — mai târziu ve va fi ușor să le aplicați în societate; veți avea simțul că v'ați născut cu instinctul politeței, al delicatetei și al modestiei.

D. L.

LITERATURĂ.

Pe Dunăre. Augusta regină-poetă Carmen Sylva, precum anunțaserăm în mai multe rânduri, a scris impresiunile sale din voiagiul regal făcut în vara trecută pe Dunăre. Librăria Socec din București a tipărit aceste impresiuni într'un volum, căruia celebra autoare i-a dat titlul pus în capul acestor rânduri. Volumul e foarte elegant și bine îngrijit.

Istoricul bisericelor gr. or. române din Bihor. Pr. Cuv. Sa vicarul Vasile Mangra, ca președinte al consistorului gr. or. român din Oradea-mare, a adresat preoțimii de sub jurisdicțiunea sa un cercular prin care dispune: ca fiecare preot să scrie cronica bisericii la care servește, ce cărți are biserica, anul de când există, asemenea și începutul și istoricul școlii. Manuscrisurile au să se trimită oficiilor protopresbiterale până 'n 1/14 novembre 1904. De acolo se vor înainta apoi la consistor în Oradea-mare.

T E A T R U.

Dșoara Agata Bârsescu la București. Marea noastră artistă dșoara Agata Bârsescu, după ce a jucat la Iași cu strălucit succes pe timpul serbărilor din săptămânile trecute, s'a dus la București, spre a juca de trei ori în Teatrul Național. Prima reprezentație s'a fixat pentru eri joi la 14/27 octombrie cu „Magda“ de Sudermann. Duminică în 17/30 octombrie va apare în „Mesalina“, iar marți 19 oct. (1 nov.) în „În ziua scadenței“ și „Ulrandă“ ambele de Carmen Sylva. Apoi artista va pleacă la New-York, unde este angajată.

Artiști străini la București. Capitala României e un Eldorado al artiștilor străini, deosebit francezi, cari debutează pe toate scenele, până și în Teatrul Național. În alte țeri Teatrul Național este rezervat numai artiștilor țerii, la București restricțiunea aceasta nu se cunoaște. Anul acesta se poate că vor veni mai mulți artiști străini la București ca ori când. Se vorbește că în ianuarie va merge acolo celebra tragediană Sarah Bernhard în tovarășia lui Coquelin.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

Conferințe preoțești în Bihor. După cum am anunțat într'un numer al „Familiei“, conferințele preoțești s'au continuat în tractele Tinea și Beliu. Preoții, cu foarte puțină excepțiune, s'au prezentat aproape toți, în ambele protopopiate. Conferința din Tinea s'a ținut la 11 octombrie n. a. e. începându-se cu sf. liturghie. Predica a rostit-o preotul din Tulcea Nestor Porumb, disertanți au fost preoții Georgiu Dudulescu din Miersig și Georgiu Blaga din Homorog. După conferință preoțimea a luat masă comună, unde s'au rostit mai multe toasturi. — La 13 octombrie a. e. n. conferința s'a ținut în Beliu. La sf. liturghie, care a precedat conferința, a predicat tinerul preot din P. Susag Atanasie Căpitan, iar temele deșfapte le-a prelucrat preoții Simeon P. Leucuța din Chișlac, Georghiu Kerekes din Petigd și Grigoriu Molnar din Beliu. Și aici s'a luat masă comună. E de observat, că în Beliu în seara conferinței s'a aranjat și un concert bine reușit, din partea corului plugarilor gr. ort. de acolo. La ambele conferințe a participat și P. C. Sa Dl vicar eppesc și prezide consistorial Vasile Mangra, dând îndemn preoțimei la opera mare a cultivării și moralizării poporului dreptmăritor. Despre conferințele din tractele Beinș și Vaseău vom da amănunte în nrul viitor.

Nou doctor de teologie. Dl *Valer Hetco*, capelan gr. cat. la catedrala din Oradea-mare, a făcut la universitatea din Budapesta doctoratul de teologie și a fost promovat în sâmbăta trecută.

Reforma învățământului poporal. Ministrul de culte al Ungariei, dr. Berzeviczy, a prezentat în săptămâna trecută camerei deputaților proiectul seu de lege asupra reformei învățământului poporal. Conform acestui proiect de lege, în școalele de stat toate obiectele de învățământ, prin urmare și religia, se vor propune în limba maghiară; pentru acest studiu se poate inse întrebuintă și limba înțelcasă de băeți, dacă autoritățile supreme bisericesti o vor asta. Asupra limbei de propunere în școalele poporale confessionale vor decide totdeauna susținătorii respectivei

școale: dacă inse cel puțin 20% din numărul băeților dela școala confesională nemaghiară sunt maghiari, ori dacă dintre toți băeții cel puțin 20 sunt de aceia, a căror limbă maternă este cea maghiară, atunci și limba de propunere este cea maghiară. În toate școalele de repetiție învățământul se va face esclusiv în limba maghiară. Susținătorii de școale sunt obligați să dea învățătorului un salar minim de 600 cor. care sumă eventual va fi întregită de ministru la 1000 cor. Dacă guvernul acordă un ajutor mai mare de 120 cor, atunci învățătorul poate fi aplicat numai cu aprobarea ministrului. Școale ale căror învățători au fost amovați de doue ori din post, pot fi închise din partea ministrului. Învățătorul este obligat să dovedească înaintea inspectorului regesc că este cetățean maghiar, și să depună jaramântul oficial. În instituttele pentru pregătirea de învățători nemaghiare limba, literatura și istoria maghiară are să se propună cel puțin în atâtea ore ca în instituttele maghiare. Preparandiile vor avea cel puțin 7 profesori (5 ordinari, 2 ajutători). Numărul orelor de învățământ este 32. Fiecare institut trebuie să-și aibă internatul seu.

Cununia a 17 părechi. Dl dr. Elia Dăianu, protopopul gr. cat. al Clujului, a sevârșit de curând un foarte laudabil act bisericesc și național în acelaș timp. În comuna Coruș, unde concubinatul e respândit afară din cale, a cununat 17 părechi cari traiau în concubinagiu. Vrednicul protopop, care a îndeplinit actul acesta fără nici un onorar, a adresat părechilor noue o cuvântare pătrunzătoare.

Școalele catolice din România și anume instituttele călugărițelor „Notre Dame de Sion“ din București, Iași și Galați au fost acuzate că desconsideră legile țerii și fac propagandă pentru convertirea elevelor la catolicism. Traduse înaintea consiliului permanent de instrucțiune, ele au fost apărute de istoricul și academicianul dl A. D. Xenopol, profesor la universitatea din Iași. Majoritatea consiliului a propus ministrului închiderea școalelor. Ministrul inse, nu le închide, ci le retrage numai autorizațiunea până la 1 decembrie, când ele trebuie să se supună condițiunilor puse de minister.

Adunare de învățători în Lupeni. Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din ținutul Hațegului s'a întrunit în adunare generală în comuna Lupeni la 27 l. e. n. sub prezidiul vicarului dr. Iacob Radu presedinte, notar Traian Lupea. Programa indică aproape tot afaceri administrative; singurul punct care atrage mai mult atențiunea eră prelegerea practică pe care avea s'o țină învățătorul din partea locului George Șindor și critica a-estei prelegeri.

Adunare de învățători în Blaj. Reuniunea învățătorilor din arhiepiscopia gr. cat. a Blajului se va întruni în adunare generală în Blaj la 4 și 5 novembre.

C E E N O U ?

Hymen. Dl dr. *Dem. Ciuta* avocat în Bistrița și dna vad. *Maria dr. Victor Marcu* n. Bateanu s'au cununat în Șomeuta-mare. — Dl *Eugen Marinescu* inginer și dșoara *Margareta Molnar* s'au cununat în Cluj. — Dl *Petru Vasilon* funcționar la institutul „Victoria“ din Arad și dșoara *Hermina Vuia*, fiica dnei Livia dr. Vuia, s'au cununat la 25

l. e. în catedrala din Arad. — Dl *Nicolau Burghian* absolvent de teologie și dsoara *Maria Pinca* s'au cununat la 23 octombrie n. în biserica gr. cat. din Cergăul-mare. — Dl dr. *Octavian Russu* avocat în Sibiu și dna văd. *Emilia Tilea* n. dr. Rațiu din Șmig, s'au căsătorit. — Dl *Constantin Dima* și dsoara *Ana L. Avram* s'au cununat la 27 l. e. în Deva.

Reuniunea femeilor române gr. cat. din Blaj va ține adunarea sa generală în 30 octombrie n. sub prezidiul dnei Elena Nestor, secretar dl dr. A. Chețianu.

Adunările catolice maghiare și prelații români gr. cat. Săptămâna trecută s'a ținut în Budapesta congresul catolic maghiar, la care a luat parte și episcopatul român gr. cat. Prin urmare n'a lipsit nici episcopul de Gherla, care totdeauna e bolnav când este poftit la Blaj, dar se vindecă numai decât dacă primarele îl cheamă la Budapesta. Opiniunea publică românească e nedumerită, căci nu știe ce caută prelații gr. cat. români, capii unei biserici autonome, în congresul catolic maghiar. Ar fi bine să i se dea lămuriri.

O nouă bancă românească. Aflăm din „Gazeta de duminică” că Românii din părțile Cehului-Silvaniei vreau să înființeze acolo un nou institut de bani sub numele „Codreana”. Asta ar fi a patra bancă românească în Selagi, unde Asociațiunea are atât de puțini membri, „din cauza sărăciei.”

Au murit: *Scipione Bădescu*, originar din Transilvania, care s-a început cariera literară în „Familia”, mai apoi a trecut în România, unde a fost revizor școlar și 'n urmă director și proprietar al ziarului „Curierul Român” din Botoșani, în 17 octombrie n.; — *Lucia Caba* n. Urs, preoteasă gr. cat. văduvă, în Ohaba, la 14 octombrie, în etate de 70 ani.

D I N L U M E .

Culmea patriotismului. Iată un exemplu de până la ce grad se poate ridică patriotismul la Japonezi: Okudo Saito zăcea de multă vreme bolnav în pat. Fiul seu adoptiv Șumpei îl îngrijiă cu cel mai mare devotament. La 16 aprilie Șumpei fu chemat sub drapel ca rezervist de cl. I. El fu pus în fața chinului amar de a alege între datorile sale față de tatăl seu pe care îl îngrijiă, și patria. Bătrânul pricepă lupta sufletească a tinerului, îi ordonă prefăcându-se furios, să plece numai decât la arme. Abiă părăsi copilul casa, și bătrânul își scrisese testamentul, apoi se sinucise. În ultima sa voință, el zice: „Sunt bătrân și perdut pentru viață. Pe când aș zăcea eu așa, tu, fiul meu, n'ai fi în stare să-ți consacrî cele mai bune forțe ale tale în folosul patriei și ai putea să-ți perzi chiar onoarea din cauza mea. Spre a evita aceasta, părăsesc de bună voie această lume. Iartă-mi felul morții mele. Okudo Saitov.”

Vindecarea ofitei. O australiană, anume dr. Thorne, susține că a inventat o cură contra ofitei. Această cură constă în aspirațiunea unui aer fierbinte și a unor gaze chimice, care după părerea acestei femei medic sunt singure în stare a ajunge la sediul boalei. În spitalul din Brompton se fac experiențe amănunțite cu această cură.

Potcoave de pale. Japonezii au și lucrul ăsta bun că iau din civilizațiunea noastră numai aceea ce

li se pare avantajos. Ei știu a operă o înțeleaptă selecție printre vechile lor obiceiuri pentru a le continuă sau a le condamná. Astfel un industrial american a încercat anul trecut să introducă în Japonia potcoavele care se întrebuintează pe tot, bine înțeles în America și Europa. După câteva încercări Japonezii s'au reîntors cu entuziasm tot la vechile potcoave de pae. Ar fi poate mai just să zicem „ghete de cal” căci sunt adevărate încălțăminte care acoperă copita calului fiind fixate de piciorul calului prin curele; sunt făcute din paie de orez presat. Picioarele cailor sunt admirabil protejate de aceste potcoave de pae, care de altmintrelea nu costă decât un ban părechea și ține câte o săptămână și une ori chiar doue.

Călin darul săptămânei.

Dum. 4. d. Înălț. † v. 6; Ev. inv. XI; Ev. lit. Luca c. 8, v. 5 15

Ziua săpt.	Călin darul vechi	Călin nou
Duminică 17	Pr. Osia	30 Alfons de R.
Luni 18	† Ap. și Ev. Luca	31 Wolfgang
Mărti 19	Pr Ioil, M. Var,	1 Nov. (†) Ziuas.
Mercuri 20	*M. Artemiū	2 Amint. rep
Joi 21	*C. P. Ilarion	3 Ida
Vineri 22	P. Averchie	4 Carol A.
Sămbătă 23	† Ap. Iacob	5 Emeric

Proprietar, redactor respunzător și editor
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)

O cumpănă de casă gratuit.

Din cauza imbulzei mari de mărfuri în magazinul meu, furnizez cu prețuri fabuloase de ieftine

mărfurile mele de argint mexican și anume:

- 6 cuțite de masă
- 6 furci
- 6 lingure
- 12 lingure de cafea
- 6 cuțite de desert
- 6 furci
- 1 lingură de scos supă
- 1 „ „ „ iapă
- 2 elegante feșnice de salon

46 bucăți la oaltă numai cu 6 florini 50 cruceri.

Afară de aceste fiecare cumpărător primește ca dar gratuit și cu garanță o cumpănă de casă de o putere de 12½ ch.

Argintul de mexico este un metal alb și din lăuntru, pentru a cărei calitate primesc garanța pe 25 ani. Expedarea se face sau trimițându-se banii înainte sau cu rambursă postală din magazinul european.

Auffenberg József

Budapest VI, Huszár-utza 6/F sz.

Pentru 5 coroane

trimit 4½ chile (cam 50 de bucăți) de

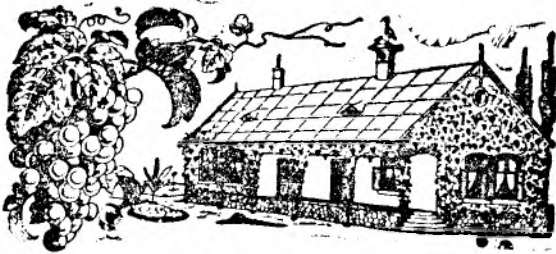
SĂPUN DE TOALETĂ

din flori de trandafir, lilie, iorgovan, viorele, rezeda, iazmin și lacrimioare. După primirea banilor sau cu rambursă postală, expediază

AUFFENBERG JÓZSEF

Budapest VI, Huszár-uteza 6/F sz.

Să plantăm umbrar de viță de vie
pe lângă ori ce casă și în grădinile noas-
tre de casă,
în pământ și năsip

Pentru acest scop înse nu se potrivește ori ce soiuri de struguri, de și toate soiurile sunt plante curpenitoare, fiind că o parte mare din ele, chiar și dacă se desvoaltă, nu dă roade, din care cauză mulți nu au putut obține nici un rezultat. Dacă înse se plantează soiuri bune pentru formarea de verdeață, acestea provăd apoi casa pe întreg timpul coacerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tămăioși și alte soiuri de struguri dulci.

Strugurii cresc pretulindenea în patria noastră și nu există casă, pe lângă a cărei ziduri nu ar putea fi cultivați, cu neînsemnate spese; afară de aceea servese de cea mai frumoasă podoabă și pentru alte clădiri, grădini, ș. a. fără să detragă cât de puțin din locul menit pentru alte scopuri. Și apoi strugurii sunt cele mai multamitoare poame, de oare ce rodesc an de an.

Soiurile sunt descrise în un pret-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă poștală, se trimite fiecăruia, gratis și franco. 2-6

Erste Ermelléker Rebenschule. Nagy-Kágya, p. u. Székelyhid.

BIHOREANA

institut de credit și economii
societate pe acții

în ORADEA-MARE.

Capital social 600.000 coroane.

1. Primește bani spre fructificare pe lângă libele de depuneri, sau în cont curent și după banii depuși spre fructificare plătește interese de $4\frac{1}{2}\%$. Darea după interesele de depuneri o plătește institutul.

2. Acoardă împrumuturi ipotecare.

3. Acoardă împrumuturi simple țărănești pe obligațiuni cu cavenți (credite personale țărănești.)

4. Escomptează cambii (polițe), efecte și pretensiuni sigure către casse publice cu scadențe fixe.

5. Acoardă împrumuturi pe lângă amanetare de efecte (lombard).

6. Acoardă credite cambiale și de cont curent cu acoperire ipotecară, sau de alta natura.

7. Îngrigește afaceri economice și tot felul de afaceri de bancă.

10-12

Directiunea.

! DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neîntrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră colectură. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri cumpărători ca câștiguri mai bine de 17 milioane coroane; între altele

cele mai mari câștiguri

Deci recomandăm a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri în toată lumea. În a 15-a loterie de clase care urmează, din

110.000 losuri se sortează **55.000**

cu câștiguri de bani, în total în enorma sumă de

14 milioane 459.000 coroane

în timp de 5 luni

Câștigul principal în cazul cel mai norocos:

1.000.000 coroane.

Special un premiu cu 600.000, un câștig de 400.000, 1 de 200.000, 2 de 100.000, 1 de 90.000, 2 de 80.000, 1 de 70.000, 2 de 60.000, 1 de 50.000, 1 de 40.000, 5 de 30.000, 3 de 25.000, 8 de 20.000, 8 de 15.000, 30 de 10.000 și încă multe altele; în total 55.000 câștiguri și premii în valoare de 14.459.000 coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime	($\frac{1}{8}$) fl. — 75	saŭ	coroane 150
" " pãtrime	($\frac{1}{4}$) " 150	" "	3.—
" " jumătate	($\frac{1}{2}$) " 3.—	" "	6.—
" un întreg	($\frac{1}{1}$) " 6.—	" "	12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comandă pentru losuri originale rugăm a trimite până în

2 novembre an. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase.

Budapesta. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sînt: Centrala: Theresienring 46/a. 1. Sucursală: Waitznering 4. 2. Sucursală: Museumring 11. 3. Sucursală: Elisabethring 54.

Dlul Török & Co., Budapesta. (3-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial. Suma în coroane _____ { a se încasa prin rambursă } Rog a șterge ce nu convine.

Adresa precisă _____